

## СТАНОВИЩЕ

От проф. Иваничка Атанасова Сербезова, дп  
Месторабота: Русенски университет „Ангел Кънчев”,  
Факултет Обществено здраве, катедра Здравни грижи  
Адрес за контакти:  
Електронен адрес: [iserbezova@uni-ruse.bg](mailto:iserbezova@uni-ruse.bg)  
Тел.: +359 888 731 063

по дисертационен труд за придобиване на  
ОНС „доктор”  
в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,  
професионално направление 3.4. Социални дейности,  
докторска програма: Социална работа, психологически изследвания и социална  
политика

Като член на научното жури съм определена със Заповед № 173/15.04.2020, на  
Ректора на Технически университет – Варна.

Представям Становище, във връзка с процедура за присъждане на ОНС Доктор  
на **Евгения Трифонова Братоева - Василева**, докторант в самостоятелна форма  
на обучение по докторска програма *Социална работа, психологически изследвания  
и социална политика* към катедра Социални и правни науки, Технически  
университет - Варна. Тема на дисертационният труд: **„РАЗВИТИЕ НА  
СОЦИАЛНАТА РАБОТА С КЛИЕНТИ С ОНКОЛОГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ ЗА  
ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ“**.

**Научен ръководител доц. дн Сашо Нунев.**

### **1. Професионална биография, кариерно развитие и обвързаност с темата на дисертационния труд**

Евгения Братоева - Василева е завършила базово образование - Медицинска  
сестра в Полувисш медицински институт „Ив. Петрович Павлов“ – гр. Русе през  
1994г. През 2002г. получава ОКС „Бакалавър“ – специалност „Социални дейности“  
във Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“. Придобива и  
магистърска степен по Социални дейности в Русенски университет „Ангел Кънчев“  
през 2015г. Придобитите образователни степени мотивират интереса на  
докторантката към проблемите на социалната работа и оптимизиране на нейната  
организация.

Професионалната си реализация започва през 1994 г. като медицинска сестра  
във Военна болница – гр. Русе, в отделение по Хирургия. От 2001 до 2012 г работи  
като медицинска сестра в Специализирана болница за лечение на  
пневмофтизиатрични заболявания – гр. Русе, а след това до 2016 г. е медицинска  
сестра в УМБАЛ „Медика“ - Русе. Четиринадесет години – от 2001 до 2015 г е  
доброволен сътрудник „Социални дейности“ в Сдружение за лица с тежки физически  
увреждания „Смелост“. През 2014 г. започва работа като хоноруван асистент в  
Русенски университет „А. Кънчев“, а от 2016 г. до сега е асистент в професионално  
направление 3.4 Социални дейности към катедра Обществено здраве и социални  
дейности на факултет Обществено здраве и здравни грижи в Русенски университет.

От юни 2019 г. е зачислена в свободна форма на докторантура в ПН 5.1. „Социални дейности“, докторска програма „Социална работа, психологически изследвания и социална политика“ към катедра СПН при ЕФ на Технически университет – град Варна.

Посочените щрихи в професионалната биография показват, че избраната дисертационна проблематика добре се вписва, както в образователния ценз на докторантката, така и в следващата ѝ професионална реализация. Убедено правя извода, че предложеният дисертационен труд е синтез на доказан практически опит в сферата на социалната работа.

## **2. *Пакет административни документи, придружаващи процедурата за защита на дисертационния труд***

Представеният пакет от административни документи, свързани и доказващи процесуалната валидност на процедурата, са подготвени в точно съответствие с академичните изисквания за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 3.4. Социални дейности, научна специалност Социални дейности. Документите са в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в България и Правилника за неговото приложение, както и с **Правилника за приемане, обучение на докторанти и придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и научната степен „доктор на науките“ в Технически университет – Варна от 2018 г..**

Заявлението до Ректора за допускане до защита е придружено с всички необходими документи на хартиен и електронен носител.

Представен е списък от 12 научни публикации в сборници от научни конференции. Във всички Евгения Братоева е самостоятелен автор, една от статиите е на английски език. Цитираните публикации са направени през последните три години на дисертационното проучване. Считаю, че като брой и като съдържание, представените публикации отразяват същностните положения в представеното дисертационно изследване.

Авторефератът е съдържателно структуриран по главите на дисертацията. Целесъобразно е подбран текстови материал, който вярно отразява съдържанието на цялата дисертация.

Изисканите документи съгласно Правилника за приемане, обучение на докторанти и придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и научната степен „доктор на науките“ в Технически университет – Варна от 2018 г са публикувани в сайта, спазвайки поставените срокове за това.

Не мога да не споделя, че в целия труд личи влиянието на научния ръководител – от избора на дисертационна, модерна тема през прецизно издържани формулировки на целта на дисертационния труд, целта на теоретико-емпиричното изследване, задачите, подробно описание на организацията на проведеното теоретико-емпирично проучване, методи на изследването, място на провеждане, научна новост, практическа ценност, апробация на изследването и изведените изводи и приноси.

## **3. *Актуалност***

Онкологичните заболявания безспорно нарушават качеството на живота на всеки човек. Когато се появи болестта хората променят цялото си ежедневие около нея. Резултатът е пълно нарушаване на обичайния жизнен ритъм. Работоспособността се нарушава или спира напълно, общуването се изкривява. Животът се фокусира основно върху болестта и желанието да бъде овладяна. Актуалността на изследването е обусловена от факта и схващането, че социалните работници са ценен ресурс на съвременните социални системи. Те се явяват равностойни участници в процеса на медико-социалното обслужване на пациентите, със свои автономни функции и отговорности. Важен аспект от дейността им като

професионалисти е оценката на качеството на живот на лицата в периода на лечение на болестта – тяхното физическо, психическо, социално и духовно благополучие. В настоящия дисертационен труд е направено задълбочено и систематизирано проучване, както и цялостно изследване на **проблема „социална работа с клиенти с онкологични заболявания“** в контекста на дейностите на социалната работа за управлението му.

Актуалността на разглежданата тема и това, че в България по отношение на лицата с онкологични заболявания няма разработени и внедрени в практиката програми за социална работа, ориентирана към запазване, укрепване и възстановяване на социалните и духовни потребности е причина за определяне на темата на дисертационния труд.

#### **4. Наличие на изследователски проблем (дисертабилност)**

Предложеният за разглеждане дисертационен труд третира съвременен социален проблем, отнасящ се до оптимизиране социалната работа при лица с онкологични заболявания. Сравнението на социалната работа с тази група лица в България сочи, че ние изоставаме сериозно от развити страни както в Европа, така и на Американския континент.

Значимостта на въпроса за справяне с болестта и активното участие в този процес на социалната система се обуславя и от непрекъснатото развитие на медицинската наука и практика. Новите лечебни и диагностични методи често са с различна вероятност за успех, свързани са с множество рискове за пациента и поставят на сериозно изпитание безспорно установени социални норми и ценности. Днес съвременните социални работници трябва да бъдат равностойни участници в процеса на медико-социално обслужване на пациентите/клиентите, със свои автономни функции и отговорности. Поради това проучването на възможностите за оптимизиране участието на социалните работници в процеса на грижата за лица с онкологични заболявания има важно научно и практическо значение.

Въпросите, свързани със социалната работа при лица с онкологични проблеми се дискутира в страната ни, но не са познати подобни изследвания с аналогичен фокус и модел на концептуализиране. Същевременно добре познати са редица сходни, изследователски опити и постижения от социална работа в други, далеч по-развити социални системи, които авторката познава и коректно представя в труда си. Настоящият дисертационен труд представлява опит за цялостно изследване на социалната работа при онкологични пациенти/клиенти в контекста на участието на социалните работници в него с цел повишаване качеството на живот на клиентите.

Формулирани и изследователски защитени са цел и задачи на изследването. Прецизно е описан дизайнът на проучването, като са дефинирани обект, предмет, методите, които са използвани за неговото осъществяване. Всичко това ми дава основание да приема, че избраната тема и подходът за нейното проблематизиране в изследователските задачи са реалистични, адекватни, измерими и постижими.

#### **5. Характеристики на дисертационния труд**

##### **5.1 Обем, структура, оформление и стил**

Обемът, структурата и оформлението на дисертационния труд удовлетворяват изискванията и очакванията към подобен род научни работи. Той е с общ обем от 166 стандартни страници и е структуриран в пет глави. Включва 7 фигури, 25 таблици и 7 приложения. Библиографският списък включва 136 литературни източника, от които 73 са на кирилица, 44 на латиница и 16 интернет източника.

Във въведението са зададени смисловите корелации на изследването. Първа глава, съдържаща 6 параграфа, е с обем от 41 страници представлява литературен обзор по темата, а втората е представена с общ обем от 4 параграфа и 21 страници и съдържа теоретичен анализ на различни модели на социална работа при лица с

онкологични заболявания. В третата глава в 38 страници и два параграфа подробно и компетентно е представено теоретико-емпиричното изследване на качеството на живот на лица с онкологични заболявания в целева възрастова група и местоживеене. В четвърта глава в 19 страници и четири параграфа авторката представя резултатите от собственото проучване и обсъждания. Пета глава – 4 параграфа, 27 страници е центърът на дисертационното изследване. В нея авторката предлага своя **МОДЕЛ ЗА СОЦИАЛНА РАБОТА С ЛИЦА С ОНКОЛОГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ В ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ, ОРИЕНТИРАН КЪМ ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ**. Особено значимо е заключителното съдържание на всяка глава, оформено като изводи. Чрез това съдържание авторката обобщава написаното в главата с акцент върху посоките за следващия работен етап.

Оценявам високо адаптираните от Евгения Братоева Василева:

- Въпросник за оценка качеството на живот за изследваните две целеви групи – „лица с онкологични заболявания в трудоспособна възраст, диагностицирани преди две седмици“ (група 1) и „лица с онкологични заболявания в трудоспособна възраст, диагностицирани преди една година; (група 2),  
Както и нейният авторски:
- Модел за социална работа с лица с онкологични заболявания в трудоспособна възраст, ориентиран към повишаване качеството на живот.

Изводите и заключенията към цялата дисертация, както и препоръките към отговорните институции са написани с висока компетентност, синтезираност. Написаното в тази част на дисертацията от стр. 150 до стр. 152 представлява теоретично обобщение на методология, дизайнерско решение, процесуалност и резултати в подкрепа на практическата ценност на дисертационното изследване и неговите приноси.

Стилът на изложението е ясен, научно издържан, а текстът е четивен. По отношение на логиката на изложението – тя е спазена. Прави впечатление граматическата перфектност на текста.

## ***5.2 Концептуална зрялост на изследователския подход и адекватност на използваните научни методи***

Очевидно е, че иновативността на изследването е наложила на авторката да подходи към неговото концептуално и методическо моделиране смело и същевременно балансирано. Ето защо е обяснимо и логично при проучването на предшестващи опити и подходи да се опре на максимално широка научна основа, обединявайки гледни точки и изследователски резултати от сферата на медико-социалната теория и практика. Вероятно това е направило възможно точното формулиране на собствен изследователски фокус и понятийна рамка.

В хода на емпиричното изследване е използван, адаптиран и подготвен изследователски инструментариум, който позволява стойностни измервания и заключения. Като важен аспект на адекватността на използваната методика бих открила и подходящия подбор на изследователската извадка, обхващаща 304 респонденти – 148 от тях лица в трудоспособна възраст, при които онкологичното заболяване е диагностицирано преди минимум две седмици и 156 лица в трудоспособна възраст, при които онкологичното заболяване е диагностицирано преди минимум една година.

## ***5.3 Научна компетентност, коректност и резултативност***

Авторката е успяла да изведе и формулира отчетливо своите текущи констатации, оценки и обобщения, както и да представи и защити убедително продуктите от реализираната си изследователска, аналитична и приложна работа. На тази база тя предлага своите практически подходи за оптимизиране участието на

социалния работник в процеса на реализиране на модела *case management* при онкологично болни пациенти.

#### **5.4 Препоръки и въпроси към докторантката:**

Препоръчвам на докторантката да разшири публикационната си активност със самостоятелни публикации в издания с impact factor.

#### **6. Научни и научно-приложни приноси**

Приносите са представени в дисертационния труд и обективно отразяват реалните достижения на авторката. Структурирани са в три направления: научни приноси, научно-приложни приноси и приложни приноси, които приемам като логично последствие от компетентното решаване на поставената цел и задачи в работата. Колективно разгледани, данните от Дисертацията обогатяват виждането за сложните взаимоотношения между социалните работници и останалите членове на мултидисциплинарния екип в клиничната база и извън нея, където съществена роля би трябвало да заема социалният работник. Доказана е необходимостта от социална работа в сложния процес на овладяване на онкологично заболяване, от въвеждане на нови инструменти в този процес, както и нуждата от усилия на всички страни в процеса. Авторката вижда удовлетворяване на тази нужда във въвеждане на **Модел за социална работа с лица с онкологични заболявания в трудоспособна възраст, ориентиран към повишаване качеството на живот** и има уверението на конкретно лечебно заведение (КОЦ-Русе), че това ще бъде направено. За нас остава надеждата да видим реализиран модела на асистент Братоева и в други лечебни заведения. Всички тези акценти могат да послужат като основа за бъдеща работа на много от институциите, имащи отношение към проблема.

#### **7. Заключение**

Като имам предвид достойнствата на представения дисертационен труд и като отчитам безспорното авторство и творчески принос, убедено давам положителната си оценка за представения дисертационен труд. На това основание предлагам да се даде положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**” на **Евгения Трифонова Братоева - Василева** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4. Социални дейности, докторска програма: Социална работа, психологически изследвания и социална политика.

29.04.2020 г.

проф. Иваничка Сербезова